

PREDGOVOR

Više od jedne decenije nakon poslednjeg izdanja „Zbornika vazduhoplovnih podataka za sportske, školske i aerodrome sopstvene namene“ Savezne uprave za kontrolu letenja (1982-1984. godine), ispostavilo se da novim generacijama sportskih pilota i kandidatima za sticanje pilotskih dozvola ponovo nedostaje aktuelan priručnik u kojem će na jednom mestu imati sve podatke bitne za eksploataciju domicilnog aerodroma i snalaženje pri VFR letenju na nepoznate aerodrome.

Svestan pilot ne priznaje rutinske letove, pošto praksa dokazuje da ne postoje dva identična leta. To posebno važi za letenje po VFR pravilima. Na većini aerodroma obrađenih u „Almanahu školskih i turističkih aerodroma“ ne postoje zemaljska radio-navigaciona sredstva, pa samim tim ni instrumentalne procedure za dolazak nad aerodrom i prilaz na pistu. Zato se od pilota očekuje da dobro upozna područje kojim će leteti, širi rejon aerodroma, aerodromske zone, postupke za vizuelne dolaske i odlaske, kao i sam aerodrom opredeljenja. Cilj „Almanaha“ je da letcima ponudi baš ove važne informacije i olakša im opštu, prethodnu i izvršnu navigacijsku pripremu i planiranje leta. Odgovornost za samo izvođenje leta ostaje, razume se, isključivo na pilotu!

Nema pilota, bio on sa višemesečnim ili višedecenijskim iskustvom u letenju, koji povremeno ne „skokne“ avionom do kakvog klupskog aerodroma. Čak i najkraći let zahteva temeljnu pripremu. Statistika o vazduhoplovnim udesima pokazuje da se najveći broj udesa događa upravo na rutinskim VFR preletima ka relativno bliskim aerodromima. Članovi komisija za ispitivanje udesa, čiji posao nije ni najmanje prijatan, obično utvrde da je avion poleteo s nedovoljnom količinom goriva, pritom u uslovima smanjene vidljivosti, na šta su se - logično - nadovezali duž ili kraća potraga za volšebno iščezlom pistom odredišnog aerodroma, plahovite promene visine leta, lakše ili teže zaleđivanje, nestanak goriva i, konačno, udes.

Priručnik koji je pred vama namenjen je prevashodno sportskim pilotima, pilotima na osnovnoj obuci i instruktorima letenja. No, isto tako će dobro doći profesionalnim i IFR pilotima kada se pridržavaju pravila za vizuelno letenje, a zadatak ih vodi mimo malobrojnih međunarodnih vazduhoplovnih pristaništa.

Za svaki od nekoliko desetina obrađenih aerodroma (među kojima su se, zbog intenzivne saradnje i čestih uzajamnih preleta aviona, našli i svi aerodromi unutar susedne Makedonije) date su tekstualne i ilustrovane informacije.

Tekstualni deo sadrži podatke o položaju i nameni aerodroma, procedurama i ograničenjima u letenju, mogućnostima smeštaja posade i putnika i saobraćajnim vezama sa najbližim naseljima. U nastavku su taksativno nabrojani svi geografski i tehnički podaci od značaja za pripremu leta i snalaženje na izabranom aerodromu.

Na ilustracijama su (ne računajući raspoložive fotografije i kompjuterski generisane sli-

ke pojedinih aerodroma): šire područje aerodroma na topografskoj karti u razmeri 1:400000, u i rejon aerodroma sa skicom školskog kruga, pilota i ostalim zonama u razmeri 1:200000 i tlocrt (plan view) piste sa aerodromskom infrastrukturom u krupnoj razmeri.

Autor se trudio da označi sve raspoložive navigacione VHF i AM radio-predajnike u blizini aerodroma koji su upućeni na njih. Tamo gde ih nema označio je frekvencije i približne pozicije lokalnih AM radio-stanica. **NAPOMENA:** navedena radio-sredstva služe isključivo za informaciju, a ne i za eventualna improvizovana instrumentalna priprema! Smeranje u letu ka bilo kom od ucrtanih radio-predajnika korisno je jedino u slučaju grubih promašaja u navigaciji radi uspostavljanja opšte orijentacije, i to na visini i sa vidljivošću koja garantuje bezbedno nadvišavanje orografskih prepreka u širem području leta.

U pripremi „Almanaha sportskih i turističkih aerodroma“ u potpunosti su poštovani svi dostupni izvori podataka o navedenim aerodromima i vazduhoplovne i topografske karte a urađane zaključno sa 1995. godinom. Autor se posebno zahvaljuje aeroklubovima (načelno, malobrojnima) koji su se odazvali molbi da učestvuju u ovom poduhvatu i pošalju najsvežije informacije o sopstvenim aerodromima. Uostalom, cilj publikacije je da pomogne pilotima da lakše pronadu i da se lakše snađu na nepoznatim aerodromima, kao i da im letenje učini što prijatnijim i bezbednijim.

Da bi se izbeglo „kupusanje“, vađenje, pozajmljivanje i - kao posledica toga - neizbežan gubitak pojedinih stranica, autor se opredelio za kompaktnu formu priručnika, a ne za mehanizam AIP ili Jeppesen tipa u koji se prosto ubacuju perforirani listovi s podacima. Priručnik je dopunjen ček-listama (listama provere) za niz školskih i turističkih aviona koji se koriste za obuku i komercijalne usluge u našim vazduhoplovnim organizacijama.

Beograd, februara 1996.

Zoran Modli

